

Polazna tačka njegove skulpture je jedro u njoj, ona osnovna forma oko koje se kreće celo delo, sugestivni organski deo koji obezbeđuje osnovnu dinamiku skulpture, odakle izlaze i gde se vraćaju svi impulsi i sve igre. Dok se u svojim prvim ostvarenjima umetnik više zadržavao na detaljima ispunjenim nacionalnim elementima, negujući totem kao formu kojoj je cilj potpuna metafora univerzalnog idola, noviji radovi su znak jedne tendencije ka čistom obliku, bilo

kružnom ili slobodno puštenom u vertikalnu, gde se nameće igra odnosa čiste i glatke površine sa zrnastom obrađenom fakturom koja provocira i neke grafičke kvalitete. Rađene u metalu koji je ponekad dopunjen i drvatom, skulpture u sebi impliciraju i trenutak sadašnjeg tehniziranog vremena, no ipak u njima se zadržava ona toplina intimnosti, emocija i vere, što predstavlja osnovni moto umetnika.

Zagorka Stojanović

Slobodanka Parlić-Barišić

S obzirom da je tapiserija likovna tehnika sa značajnom tradicijom u našoj kulturnoj istoriji i folkloru, posebno, a da ima zaista malo savremenih umetnika koji svoju vokaciju nalaze u beskonačnoj igri vunenih niti, u njihovom kolorističkom spletu i ekspresiji, samostalna izložba tapiserija beogradske umetnice Zagorka Stojanović nije predstavljala samo osveženje u likovnom životu glavnog grada SR Makedonije, već i izvestan trenutak nade za revitalizaciju ove zanimljive likovne discipline.

Školovana, očigledno, na zdravim narodnim tvorevinama a, isto vreme, spontan i racionalan umetnik, Zagorka Stojanović u dvadesetak izloženih tapiserija pokušava da ostvari kreativnu ravnotežu intelekta u poetizovanim likovnim partijama sa rustičnim rukopisom samoukog tkalca. U tom poštovanju tehnološke obrade koja, da naglasimo, ne teži ka egzibicionizmu ili spoljašnjem efektu, što je čest slučaj kod ponekih eksperimentatora u tapiseriji, umetnica kao najčešći motiv odabira sekvence iz na-

še bogate tradicije, bilo da je reč o kompletnom prizoru ili samo o simbolu. Ovi elementi, iskazani savremenom likovnom sintaksom, stvaraju jednu uzbudljivu i vrednu celinu.

Ipak, tema Zagorka Stojanović je najčešće uzeta iz života prirode, bilo da je reč o bubama, leptirima ili pticama ogrejanim večno žestokim suncem, a ima i nekoliko radova koji, na bazi geometrijskih oblika, predstavljaju stilizovane folklorne elemente, gde sva senzacija leži na suodnosu bogate i maštovite kolorističke skale.

Zanimljivo je zabeležiti da su tapiserije ove umetnice tkane u autentičnom ambijentu sela oko Trstenika od ruku žena seljanki sa kojima je Zagorka Stojanović sarađivala tokom celog procesa. U toj vezi umetnika kao stvaraoca i usmerivača i tkalja kao realizatora koje, osim veštine, u delo spontano unose i svoju izvornu ljubav, nastajale su izložene tapiserije, provokatori onih iskrenih i čistih emocija koje su i njihovo organsko polazište.

Boro Mitrićeski

Slobodanka Parlić-Barišić

Ličnost Bore Mitrićeskog se pojavljuje u našoj likovnoj umetnosti upravo pre dvadesetak godina, tj., odmah nakon završetka studija u Zagrebu 1954. godine. On, kao i mnogi drugi umetnici koji zlaže iz akademija, u svom skulptorskom izrazu u tom periodu ne ostaje imun na neke neizbežne pouke akademskog realizma koje su se, u konkretnom slučaju, manifestirale u nekim iskustvima njegovih profesora i predstavnika starije generacije skulptora u Jugoslaviji. Tematika su mu najčešće bili aktovi, portreti i figura. Ovaj izbor je istovremeno odgovarao i klimi koja je u tom periodu bila evidentna u makedonskoj likovnoj umetnosti. Njegov dalji razvitak je nagoveštavao prelaz ka blagom stilizaciji da bi krajem 1959. godine postala evidentnija njegova zalaganja za naglašeniju deformaciju figure. To svođenje ljudske figure samo na one bitnije, osnovne elemente jedna je od karakteristika skulptorske osobenosti Bore Mitrićeskog, gde on počinje da se razvija kao individualna skulptorska ličnost u nas. Njegova samostalna izložba u Skoplju 1965. godine najbolje i evidentno je potvrdila ovu činjenicu, utirući put po kome umetnik definitivno gradi svoj likovni izraz, a ta orijentacija, koja je sa psihološke gledne tačke dopunjena smirenim, spokojnim i ležernim izrazom, sa samo nekim blagim oscilacijama, ostaje ona osnovna karakteristika što je i danas, na ovoj retrospektivnoj izložbi u Muzeju savremene umetnosti, prisutna u njegovom stvaralaštvu.

Ova opredeljenost za figuraciju kod Bore Mitrićeskog je, pre svega, usmerena na analizu fenomena čoveka, zadržavajući se na različitim aspektima njegovog tela: portreti, torza i sl. Znači, polazeći od konkretnih, vidljivih motiva, Mitrićeski sugestivno apostrofira kvalitet humanosti u svojim delima, koristeći pritom jednu osavremenjenu i individualnu formu. Što se tiče njenog

oblikovanja, umetnik bez izuzetka njen ritam usmerava ka unutrašnjoj strani, tako da možemo govoriti o njenoj potpunoj završenosti. Karakteristična simplifikacija figure i njena izduženost — atributi koje često susrećemo u savremenoj figurativnoj plastici, svoje korene pronalaze u primitivnoj skulpturi, iskrenoj i originalnoj u svojoj nevestosti; znači, u onim arhaičnim elementima koji su direktno provocirali umetnika da u njima traži dimenzije svoje identifikacije. Ova činjenica se uspešno usklađuje sa samim izborom materijala koji umetnik najčešće koristi — drvom, koje svojom prirodnom fakturom i osobenostima pruža mogućnosti za onu toplinu i humanizam za koje se umetnik, pre svega, zalaže. Bez primene detaljnije obrade tela i naklonjen nedovršenosti figure, Mitrićeski je najčešće zainteresovan za oblikovanje torza, koje se u velikoj meri pojavljuje u njegovom opusu. U galeriji likova predstavljenih na ovoj izložbi, evidentna je i zainteresovanost autora za istorijsku prošlost svoga naroda, tako da će se tu naći i izvestan broj ličnosti iz njene dalje ili bliže istorije: prerodbenici, prosvetitelji i slično.

Jedna od impresivnijih ostvarenja su svakako i nekoliko ekspozitivnih iz životinjskog sveta gde je evidentna nešto jača ekspresija koja smireno pulsiranje forme obeležava elementima veće napetosti. I dok ćemo u ostvarenjima u drvetu naći i na neki nervozniji potez, dublji rez u fakturi i reljefnost, dela u mermeru svoju dinamiku manifestuju u načinu postavljenosti tela u iskrivljenoj poziciji glave ili ekstremiteta.

Ovakvo specifično tretiranje figure — fenomena kome je Mitrićeski isključivo i tako dosledno posvetio celo svoje stvaralaštvo, bez sumnje daje poseban doprinos savremenoj makedonskoj skulpturi.